

aangelegde en volledig als schilderij uitgewerkte opzet in bruine oker, die eenigermate aandoet als een enorme sepia-teekening, opgevoerd tot een compleet schilderij. Prachtig van pikturale kracht en fijne nuanceering is dit in één kleur gehouden schilderwerk (h. 61, b. 80 c.M.), een gezicht op Volendam voorstellend, met zijn feillooze en gratievolle teekening van huizen, daken, afdakjes, hekjes en schuitjes, in hun verloop in de ruimte, rondom het klare, spiegelende watervlak, waartegen, op den voorgrond, het oeverkantje zoo fijntjes zich aflijnt. Vrijwel blank gelaten is de lucht, behoudens even wat teer gestreep van avondlijk rose boven den einder en de subtiele afteekening van 't dun gebladerte van een boom, oprijzend boven huisjes. Een enkel teekenachtig détail van een gebouw, gezien als silhouet tegen de lucht, herinnert soms ineens aan Bosboom's visie en teekenwijs in sommige van diens mooie aquarellen van stadsgezichten. Maar hier, bij Tholen, is overheerschend de sereene stemming, de koele klaarte en effen rust, die over heel het stille dorpsplekje, met zijn blanke water onder de hoge lucht, ligt gespreid.

Het tiental teekeningen in zwart krijt biedt een groote variatie in stemming, opvatting en manier. Een gezicht op Enkhuizen, met den bekenden Dromedaris-toren, is picturaal doorwerkt, met consequent doorgevoerde tegenstellingen in toon en forschere, maar nergens zware, accenten.

Rank, fijn en puntig gedaan is de Harderwijksche haven met schepen, gedomineerd door een hoogen molen onder een smetteloos-blanken hemel. De haven van Volendam is één teekenachtig-klaar uitéengehouden menigte van vaartuigen, met talloze wimpels en touwen en verscheidene visschersfiguurtjes in actie op de kaden. Van een onbeschrijfelijke zomerachtigheid is de spitse, luchtige teekening van het gebladerte van een grooten boom in een open ruimte van een bosch, die geheel en al de gedachte aan het omringende groote woud in weligsten zomergroei suggereert.

Als overgang, tusschen deze ijlere, spits-lineaire, luchtig-gratieuse opvatting en die van breedere, meer genuanceerde, meer picturale doorwerkteheid is te beschouwen een teekening als die van een gezicht op Vollenhoven (nr. 16), niet minder geniaal van factuur, niet minder edel van effect dan de vorige. Deze kleine expositie geeft wel geen volledige, maar toch wel een veelzijdigen kijk op het eerbiedwaardig talent van den meester, die als teekenaar en als schilder, als uitbeelder van stedelijke en landelijke aspecten, en ook portrettist, onze belangstelling trekken blijft.

H. F. W. JELTES.

KUNST TE BRUSSEL.

Het is pijnlijk te zien wat sommige oudere schilders met eene goede reputatie meenen te moeten doen om een tanenden faam recht te houden, te verlengen, te bestendigen. Het wordt walgelijk brutaal, als die

schilders nooit een roep van deugdelijkheid hebben gehad dan in de landen van over zee, waar de kunstsmaak van het groote publiek nog steeds verschilt van den Europeeschen, zooals ieder weet, en wanneer bedoelde kunstenaars, tot verzekeren van hun sukses in het eigen vaderland, naar... overzeesche middelen blijken te grijpen.

Dit is het geval met J e f L e e m p o e l s die, naar het schijnt, in de Vereenigde Staten van Amerika voor een groot schilder doorgaat. Jef Leempoels heeft het ons zelf laten weten, enkele jaren geleden, naar aanleiding van eene tentoonstelling zijner werken, waarop iederen bezoeker een fraai gedrukt prospectus werd ter hand gesteld, in hetwelke de meeste opstellen waren overgedrukt, die naar Amerikaanschen toonaard de wereld-beteekenis van den Meester hadden verkondigd. Alleen had ik weet niet welke misplaatste bescheidenheid den samensteller van dit lovende florilegium belet, de sommen gelds te vermelden, die voor dezès werken naar dezès hoofd werden gegoooid.

Helaas, dit toenmalige zand heeft geen enkel Brusselsch oog verblind. Den heer Leempoels heeft het echter niet ontmoedigd. Weêr heeft hij twee en zestig schilderijen van zijne hoogst-eigen hand laten ophangen in de „Salle Le Roy”, wel te verstaan op het pramend aandringen van zijne vrienden, zooals hij opnieuw in eene mededeeling aan de pers bekend maakt, en vóór zij naar de vier hoeken der wereld op de vleugelen van den roem worden verspreid (want weêr laat men ons weten, hoe voordeelig het buitenland over Jef Leempoels denkt, in afwachting dat hij een sant in eigen land worde; kwestie van kultuur natuurlijk).

Voor dat laten hangen van zijn arbeid is het Brusselsche publiek den schilder oprecht dankbaar. Sedert enkele jaren, deze van na den oorlog, wordt dat arme publiek nogal hardhandig op de proef gesteld. In zoogoed als al de tegenwoordige kunstzalen van de Belgische hoofdstad (en er zijn er, geloof ik, een vijftigtal) krijgt dat publiek kunstwerken te zien, die zoo zeer verschillen van hetgeen het vóór het wereldcataclysmè zonder te groote gemoedsstoornis en bij voortduring placht te aanschouwen, kunstwerken, die naar het uitzicht al te vlug afwisselen om er te kunnen aan wennen, dat het zich met ontsteltenis afvraagt, het publiek, wat of het nu eigenlijk nog bewonderen moet of mag. In deze biedt de expositie-Leempoels een uitweg: hier wéet het publiek, zelfs het meest-inculte, met de meeste beslistheid dat het van alle bewondering kan afzien; dat het deze schilderkunsterige pomperijen kan verzaken; dat het met een geruste ziel en zonder de minste nationale wroeging deze voortbrengsels naar de verst-gelegen beschavingen kan laten verhuizen.

Waarom? Omdat geen enkele schildershoedanigheid van den heer Leempoels positief genoeg is, om zelfs slecht te kunnen heeten. Men qualificeert niet, wat niet bestaat. Niettegenstaande allen mogelijken bluf,

kan ik aan het bestaan als schilder van Jef Leempoels niet dan twifelen.

J e a n B r u s s e l m a n s is één van die kunstenaars, bij dewelke het publiek zich afvraagt of het bewonderen zal, dan niet. Met volle oprechtheid meen ik dat het publiek zich voorloopig onthouden kan. Maar dan druk ik heel speciaal op het woord: voorloopig.

Brusselmans is — het blijkt weêr uit zijne tentoonstelling bij Giroux, — een zoeker. Doch in dat zoeken is niets desperaats. Het blijkt niet dat hij heel veel in zich-zelf, met meer of minder wanhopige hardnekkigheid, te bevechten heeft. Hij voelt alleen dat hij nogal wat heeft te overwinnen, en dat ligt voor het grootste deel buiten hem.

Ik wil alleen zeggen dat Jean Brusselmans over meer aanpassingsvermogen dan over diep-gewortelde personaliteit beschikt. Ik zal niet beweren dat hij er plezier in vindt, anderen na te volgen, of dat hij niet anders kunnen zou. Maar hij heeft een ontvankelijk gemoed vol bescheidenheid, dat steeds gereed is om te bewonderen. En daarenboven verheugt hij zich, bij uitnemende en onmiskenbare schildersgaven, in eene gezondheid, — moreel als lichamelijk naar ik vermoed, — die hem afdrijft van alle overtoolligheid (ik gebruik een beleefd woord) en de keus toelaat tusschen het waarlijk-buikbare. En zoo is hij, de baan van zijne evolutie langs, gebleven binnen de perken van eene middelmaat, die geenszins aan middelmatigheid hoeft te doen denken.

Brusselmans vaart thans in het zog van onze expressionisten. Hij doet het met zijne gewone rustigheid, zoodat bij het beschouwen van zijn werk maar weinig stoornis tusschenbeiden treedt. En daar deze constructieve kunst mij nog het best schijnt te passen bij zijn zoo degelijk temperament, meen ik, dat hij voortaan rijper en rijper werk zal toonen. En daarom zei ik dat men hem niet dan voorloopig bewondering onthouden moet.

Die bewondering van het groote publiek zal, vrees ik, F r i t s v a n d e n B e r g h e nog een tijdje moeten missen: zijne expositie in „Le Centaure” schijnt er niet op te wijzen, dat hij voor inschikkelijkheid zou te vinden zijn, en daar hij anderdeels het publiek afschrikken blijft met het schouwspel van alle mogelijke ondeugden, waaronder leelijkheid wel de meest argelooze is, komt mij verzoening tusschen beide partijen vooralsnog onwaarschijnlijk voor.

Intusschen kan Frits van den Berghe zich troosten: uitgeroepen tot hoofd en leider der expressionistische school, wordt hij door sommigen voor den grootsten schilder van België gehouden.

En inderdaad, meer en meer openbaart Frits van den Berghe zich als een groot, en nu en dan zelfs als een zeer groot schilder. In de laatste jaren is zijne voortbrengst verbluffend van omvang, blijkt zijne werkkraft meer en meer overvloedig: geen wonder dan ook dat zijne productie eeniger mate ongelijk is naar de waarde; het voert tevens tot het besluit dat deze uitbun-